

Hans Majestæt Kongens beretning til Stortinget om rikets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløpet, siden forrige beretning blev avgit.

Vi Haakon, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Overensstemmende med rikets grundlov skal Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storting beretning om rikets tilstand og bestyrelse i aaret 1910.

Der vil bli overbragt kongelig proposition til fastsættelse av Utenriksdepartementets organisation.

Der foreslaaes en omdannelse av vort ulønnede generalkonsulat i Rio de Janeiro til et lønnet generalkonsulat, hvis indehaver tillike tænkes git diplomatisk karakter som Chargé d'Affaires eller ministerresident.

Efterat norsk legation som følge av sidste Stortings bevilgning er blit oprettet i Mexico, har dette land besluttet at oprette en legation i Norge.

Artium er i 1910 bestaaet av 536 kandidater.

Den tekniske høiskole i Trondhjem traadte i virksomhet 15de september 1910 med første aarskursus, bestaaende av 100 elever.

Restaurationsarbeidet i Trondhjems domkirke har været fortsat i langskibet.

Oplysningsvæsenets Fond og de øvrige kirkelige særfond er i stadig fremgang.

Siden forrige beretning er der git stadfæstelse paa 101 offentlige stiftelser eller legater med en samlet kapital av kr. 5 665 294,67.

Antallet av de for Høiesteret henstaaende upaadømte saker, der ved begyndelsen av 1ste session 1910 var 484, nemlig 18 kriminelle og 466 civile, utgjorde ved utgangen av aaret 1910 558, nemlig 21 kriminelle og 537 civile saker.

Utgifter ved undersøkelser av lovovertrædelser m. v., som i budgetterminen 1908—09 ($\frac{3}{4}$ aar) utgjorde ca. 1 105 000,00, har i budgetterminen 1909—10 andraget til ca. kr. 900 000,00.

Det daglige middeltal av fanger i landsfængslerne har i budgetterminen 1909—10 været 432 mot 443 i forrige budgettermin. Ved utgangen av budgetaaret var antallet 466, derav 408 mænd og 58 kvinder.

Sundhetstilstanden synes siden meddelelse av 31te december 1909 at ha været i det hele tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomme viser skarlagensfeber, mæslinger og, for byernes vedkommende, difteri (croup) og kikhoste adskillig nedgang i forhold til foregaaende aarsperiode. Alene influenza og akut diarré viser for byernes vedkommende en noget større hyppighet. Barnekopper forekom ikke, hvorimot en epidemi av eksantematisk tyfus indtraf i Lyngen i Tromsø amt.

Dødelighetsforholdet for hele riket synes efter de foreløbige oplysninger, som har kunnet erholdes derom fra det Statistiske Centralbyraa, at stille sig meget gunstig baade for de sidste maaneder av 1909 og for den del av 1910 (9 maaneder), for hvilken opgave har kunnet skaffes.

Fiskerierne gav i 1910 i det hele et meget godt utbytte. Omend fordelingen falder ujevnt for de forskjellige distrikter og de enkelte fiskerier, saa vil det samlede værdiutbytte dels paa grund av de betydelige fangstmængder, dels paa grund av de temmelig høie priser kunne regnes til et av de bedste, man har hat.

Av torskefiskerierne gav lofotfisket i mængde mindre utbytte end i 1909 og mindre end gjennemsnitlig i de sidste 25 aar; men priserne var til gjengjæld meget høie.

Finmarksfisket var særlig rikt og bidrog i væsentlig grad til aarets store torskemængde. Priserne var ogsaa her gode efter fiskeriets forhold. Vaarsildfisket gav et meget stort mængdeutbytte, nemlig 637 872 maal mot 486 900 i 1909; men priserne var i regelen lave. Fetsildfisket har ogsaa været rikt, og priserne har holdt sig godt oppe, endog med stigende tendens utover høsten; til det gode værdiutbytte av sidstnævnte fiske har den voksende utførsel av iset fetsild, især til Tyskland, været en medvirkende faktor.

Utførselen av tørfish og klipfish var noget mindre end i 1909, mens utførselen av salt sild stod omtrent paa samme høide.

Den samlede handelsomsætning med

utlandet utgjorde i 1909 — bortset fra den over Ofotbanen transiterete jernmalm — for indførselen 371 mill. kr. og for utførselen 249 mill. kr., begge dele mere end i 1908 og tillike mere end i noget tidligere aar. I 1910 er baade ind- og utførselsværdien vistnok yderligere steget. Trælasteksporten er i mængde litt mindre end i 1909; men priserne har fremdeles været stigende, og trælasteksportens samlede værdi i aarets 10 første maaneder blev saaledes noget (henved 4 mill. kr.) større end i det tilsvarende tidsrum av 1909.

Træmasse- og cellulosefabrikkernes stilling har i 1910 været meget vanskelig og trykkende. Utførselen av træmasse og cellulose har steget noget siden 1909; men den fortsatte nedgang i priserne har bevirket, at det samlede værdiutbytte er blitt mindre end i sidstnævnte aar.

Forøvrig har industrien i det store og hele hat et godt aar og været i rask og sikker fremgang.

Flere store foretagender er sat igang, og antallet av industriarbeidere er antagelig yderligere øket. I 1910 er de første aktieselskaper dannet til produktion av elektrostaal her i landet, og deres kapital blev straks fuldttegnet.

Arbeidsledigheten har i 1910 været mindre end i det foregaaende aar. Med hensyn til arbeidskonflikter har forholdene i det store og hele været forholdsvis rolige.

Handelsflaaten blev i 1909 formindsket med ca. 9000 tons, idet seilskibstonnagen gik ned med ca. 23 000 tons, mens dampskibstonnagen steg fra 846 000 til 860 900 tons. I 1910 har derimot den samlede tonnage steget noget, tiltrods for at skibsfartskonjunkturerne har været yderst trykkede.

Indskuddene i landets sparebanker og private aktiebanker, der i 1909 økedes med 62,8 mill. kr., har ogsaa i 1910 været i stigning. Norges Banks diskonto har i hele aaret holdt sig uforandret paa 4 $\frac{1}{2}$ pct.

Utvandringen, som i en række av aar til og med 1907 hadde utgjort over 20 000, men i 1908 kun 8 500, er i 1909 steget til ca. 16 000 og i 1910 antagelig til ca. 18 500.

Norges hjemmehørende folkemængde, som ved utgangen av 1909 er beregnet til 2 369 600, antages i løpet av de tre første kvartaler at være steget med ca. 8 000 og kan efter de foreløbige resultater av folketellingen for 518 herreder og 49 byer regnes til over 2 385 000 for det hele rike pr. 1ste december 1910.

Landbruket har i 1910 git henimot et middelsaars utbytte. Høiavlingen blev litt under middels, hvad mængden angaar, mens kvaliteten er gjennemgaaende meget god. De almindeligste kornarter byg og havre gav overskud, hvorimot potetavlingen blev betydelig ringere end vanlig, og det samme gjelder utbyttet av haveveksterne. Fædriften har derimot for størstedelen av landet hat et nogenlunde godt aar.

Skogbruket har hat et særdeles godt aar. Trælastpriserne har holdt sig høie og stigende utover høsten. Baade skogeiere og trælastforretninger har hat god fortjeneste, mens derimot avsetningsforholdene for cellulose- og træmassefabrikkerne har været ugunstige.

I november led skogen i Trøndelagen adskillig stormskade og i december har man i store dele av det østenfjeldske hat store ulemper av de ualmindelig svære snemængder, som har forårsaket meget snebrud i skogen og tvunget mange skogeiere til at indstille sin skogdrift.

Sundhetstilstanden blandt rikets husdyr har været god og landet har været forskaanet fra invasion av nogen av de særlig ondartede farsoter, som optræder i andre europæiske land. Interessen for bekjæmpelsen av kvægtuberkulosen har ogsaa i 1910 været i stigende. Det i forrige beretning omtalte veterinærseruminstitut er av Stortinget besluttet fremmet, idet tomt dertil er indkjøpt og planer for instituttet er under utarbeidelse. Disse vil senere bli forelagt Stortinget. Antallet av autoriserte dyrlæger er steget til 235. Der har i den sidste tid været nedgang i søkningen til veterinærstudiet, vistnok væsentlig begrundet i, at behovet for dyr-

læger inden riket fortiden synes nogenlunde tilfredsstillt.

Arbeidsdriften ved de av Stortinget bevilgede jernbaneanlæg samt vei- og vandbygningsarbeider er foregaaet i det væsentlige overensstemmende med den for samme lagte plan og i det omfang, som de givne bevilgninger har tillatt.

Banestrækningene Flisen—Elverum av Solørbanen og Froland—Aamli av Arendal—Aamlibanen er aapnet for drift. Likeledes er det private sidespor Svorkmo—Løkken til jernbanen Thamshavn—Svorkmo aapnet for almindelig trafik.

De for drift aapnede baner utgjør 3 084 km. i længde, hvorav 2 608 km. statsbaner og 476 km. privatbaner.

Indtægtene ved Statsjernbanernes drift er i sterk stigning. For at imøtekomme den voksende trafik har det været nødvendig ogsaa iaar at søke bevilgninger til ekstraordinære forføininger i større utstrækning, deriblandt til rullende materiel.

Postindtægtene er i rask stigning, likesaa telegraf- og telefonindtægtene. For de sidstes vedkommende er trafikken paa flere av de store landsforbindelser steget, saa at der maa søkes ekstraordinære bevilgninger til sikrelse av dens avvikling.

Den med statsbidrag understøttede private dampskibsfart har ogsaa arbeidet med stigende indtægter, men ikke tilstrækkelige til dækkelse av de stigende utgifter.

Det fremmede turistbesøk var i forløpne sommer større end noget tidligere aar.

Forsikringssummerne i Den almindelige Brandforsikrings-Indretning for Bygninger utgjorde ved begyndelsen av 1910:

for kjøpstad-avdelingen . . . 1 042 mill. kr.
» land-avdelingen 478 » »

Tilsammen 1 520 mill. kr.

Denne forsikringssum er i aarets løp efter et foreløbig opgjør steget med om-

kring 22 millioner i kjøpstad-avdelingen og med 16 millioner i land-avdelingen og antages den 1ste januar 1911 at utgjøre 1558 millioner kroner.

Efter de hittil kjendte brandskader har kjøpstad-avdelingen i 1910 et overskud av kr. 1 643 000,00, som tillagt overskuddene fra 1905—1909 gir et reservefond ved utgangen av 1910 av omkring kr. 7 200 000,00.

Land-avdelingen har i 1910 git et overskud av antagelig mindst kr. 60 000,00, saaledes at denne avdeling ved utgangen av 1910 har en underbalanse av omkring kr. 330 000,00.

Rikets toldintrader, som for budgetterminen 1909—1910 var anslaat til kr. 41 500 000,00, har for samme termin efter fradrag for utbetalt toldgodtgjørelse i henhold til toldtariffens § 12 utgjort kr. 48 909 400,00.

Brændevinsavgiften var for budgetterminen 1909—1910 opført med kr. 4 400 000,00. Avgiften av det i samme termin til eiernes raadighet utleverte almindelige brændevin med tillæg av avgift av utlevert gjærbrændevin, som med fradrag av avgiftsgodtgjørelse for utført brændevin og brændevin bestemt til teknisk eller videnskabelig bruk m. v. har utgjort kr. 1 638 700,00.

Maltavgiften, som for budgetterminen 1909—1910 var anslaat til kr. 2 700 000,00, har for samme termin utgjort kr. 2 907 400,00 efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for det i terminen utførte øl.

Avgiften av ætylætertilvirkningen, som for budgetterminen 1909—1910 var anslaat til kr. 50 000,00, har for samme termin utgjort kr. 54 700,00 efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for ætylæter, anvendt til teknisk eller videnskabelig bruk.

Avgiften av den indenlandske tobaksdyrkning, som for budgetterminen 1909—1910 var anslaat til kr. 20 000,00, har for samme termin utgjort kr. 20 600,00 efter fradrag av eftergivne avgiftsbeløp.

Kongsberg sølvverk har i budgettermi-

nen 1909—1910 git en produktion av ca. 7 257 kg. fint sølv.

Ved myntindretningen paa Kongsberg er, siden sidste indberetning blev avgit, for statskassens regning utmyntet ialt kr. 484 800,00, fordelt med kr. 300 000,00 i 2-kroner, kr. 50 000,00 i 1-kroner, kr. 50 000,00 i 50-ører, kr. 50 000,00 i 25-ører og kr. 34 800,00 i 2- og 1-ører. Derhos er for Norges Banks regning utmyntet kr. 5 526 000,00 i guld, nemlig kr. 5 000 000,00 i 20-kroner og kr. 526 000,00 i 10-kroner.

Rikets statsgjæld, som ved utgangen av budgetaaret 1908—1909 utgjorde kr. 329 304 528,96 er i budgetaaret 1909—1910 forøket ved det i 1908 besluttede statstilskud til Hypotekbankens grundfond samt ved det i 1909 besluttede statstilskud til Arbeiderbruk- og Boligbankens grundfond med tilsammen kr. 4 500 000,00. Samtidig er statsgjælden ved avdrag formindsket med kr. 4 506 175,54. Den utgjorde saaledes ved utgangen av budgetaaret 1909—1910 kr. 329 298 353,42.

Statsregnskapet, som for 1908—1909 var opgjort med en slutningsbeholdning av kr. 39 001 000,00, er for budgetaaret 1909—1910 avsluttet med en beholdning av kr. 39 494 000,00.

Statskassens aktiver, som ved utgangen av september maaned 1909 utgjorde omtrent kr. 101 434 700,00, beløp sig ved utgangen av aaret 1910 til ca. kr. 102 256 000,00. Hertil kommer statens reservefond, stort 40 millioner kroner.

I aaret 1910 er av Hypotekbanken indtil utgangen av november utbetalt pantelaan til samlet beløp kr. 14 682 450,00.

Banken har i samme aar ikke utfærdiget nogen obligationsserie.

Arbeiderbruk- og Boligbanken har ikke utfærdiget nogen obligationsserie i 1910. Beløpet av de av banken i aarets løp indtil

utgangen av november maaned utbetalte pantelaan har utgjort tilsammen kr. 2 829 150,00.

Den av Stortinget i 1909 vedtagne nye hærordning er fra 1ste januar 1911 traadt i virksomhet, for 6te brigades vedkommende dog kun delvis.

Den nye vernepliktslov av 19de juli 1910 er likeledes i det væsentlige traadt i i kraft fra 1ste januar 1911, dog saaledes, at nedsættelsen av vernepliktsalderen fra det 23de til det 22de aar for landvæbningen indtil videre ikke foretages utenfor Tromsø stift.

Hærens øvelser har været fremmet overensstemmende med de givne bevilgninger.

Hærens fabrikker og verksteder har været i vanlig drift. Produktionen paa de forskjellige steder har været fremmet i den utstrækning, hvortil de givne bevilgninger har git anledning.

Den Geografiske Opmaaling har utført basismaaling paa Vigra ved Aalesund. Triangulering har fundet sted søndenfelds for kartlægning av strøkene omkring Bergensbanen og i det nordlige Norge i Tromsø og Finmarkens amter. Præcisionsnivellment er utført langs Bergensbanen. Maaling har fundet sted i 1 : 25 000 i Buskeruds amt og i 1 : 50 000 i Hedemarkens, Kristians, Buskeruds, Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter. Revision i marken av landkartverket utført i Akershus, Hedemarkens og Bratsberg amter. Sjømaaling er utført i Kristianiafjorden, Søndmøre- og Romsdalsfjordene, Sklinden—Vega i Nordland, Salten og Vesteraalen, Tromsø og Finmarken. Revision av sjøkartverket paa vestlandet er fortsat paa strækningen Jæderen—Haugesund. Maaling av kystkonturer er fortsat i Kragerø-, Stavanger- og Tromsødistriktet. Av karter er utgit:

3 blade av det topografiske kartverk,
2 specialkarter (sjøkarter) i 1 : 50 000,
1 » » i 1 : 100 000.

Nyt oversigtskart over norske sjøkarter. «Efterretninger for sjøfarende» har været utgit i maanedlige hefter.

Marinen har for tiden under bygning en jager og en torpedobaat, begge ved marinens hovedverft. Desuten er under forberedelse bygning av en undervandsbaat.

I 1910 blev ved marinens hovedverft færdigbygget en torpedobaatsjager «Draug».

Togter og øvelser har været utført overensstemmende med de givne bevilgninger. Fra 1ste mars til 28de juni var kommandofartøiet «Heimdal» utsendt til opsyn med trawlere under fisket i Finmarken. Transportfartøiet «Farm» var fra 2den mai til 22de september stillet til disposition for ritmester Isachsens Spitsbergenekspedition og kadetskibet «Frithjof» anløp under sommerens øvelser Havre, Belfast og Seydisfjord paa Island.

Alle øvrige togter og øvelser har været utført inden landets grænser.

Nye fyre er tændt paa Skarvø, Nordhordland, Sklinna, Nordre Trondhjems amt, Uttorgflesa, Søndre Helgeland, og Kjelmø-sund i Sydvaranger. Taakelurer er anbragt ved Fulehuk fyr, Kristianiafjorden, Kjelmø-sund og Hornøen ved Vardø. Flere fyre er derhos blit forsterket, og endel lysbøier er utlagt samt et stort antal nye fyr-lamper opsat paa forskjellige steder langs kysten. Merker og fæstigheter er anbragt paa mange nye steder særlig i fiskeridistrikterne.

En ny maskinist-skole er oprettet i Haugesund.

Revisionsdepartementets virksomhet er siden forrige beretning foregaat uforandret og paa tilfredsstillende maate og foranlediger ingen særlig meddelelse.

Git paa Kristiania slot den 7de januar 1911.

Under Vor haand og rikets segl

Haakon.

(L. S.)

Konow.

Hesselberg.